

РОЗБУДУЄМО БЕЗЛЮДНИЙ ОСТРІВ

МЕТА:

1. Вміти розрізняти демократичний уряд від диктатури.
2. Порівнювати законну та незаконну урядову владу.

“Нам давно вже час зрозуміти, що питання

“Хто повинен мати владу у державі?”

є малозначущим порівняно з питанням

“Як здійснюється влада?” і

“Чи не багато влади зосереджено у руках тих, хто її має?”

Карл Поппер

ОПИС ВПРАВИ: ⌚ 20 – 30 хвилин

①

Роздайте історію “Розбудуємо безлюдний острів”. Попросіть бажаючих зіграти ролі підлітків, розвинувши аргументи на користь кожної позиції.

РОЗБУДУЄМО БЕЗЛЮДНИЙ ОСТРІВ

Двадцять шість молодих людей віком від 10 до 18 років потрапили на безлюдний острів. Тут є вода, їжа, але немає людей. Що вони мають робити, щоби вижити, доки їх не знайдуть рятувальники й рятувальниці?

Всі розуміють, що на острові повинні існувати правила, якими всі будуть керуватися щоб жити у безпеці. Але хто буде створювати ці правила?

Іван, Оксана, Василь та Петро мають про це свою думку.

Іван (17 років) говорить першим:

- Я найстарший і найсильніший, тому я найкраще знаю, як нас захистити! Тому, відтепер, я створюватиму всі правила!

Оксана (16 років) не згодна:

- Всі, навіть наймолодші діти, повинні вирішувати та погоджуватись з кожним правилом! Їх думки також важливі. Всі повинні допомагати. І нам не потрібні керівники, що будуть віддавати нам накази!

Василь (15 років) має іншу точку зору:

- Нас надто багато для того, щоб всі брали участь у прийнятті кожного рішення! Так ми будемо проводити весь час у балачках! Краще вибрати людей, які б представляли нас. Представником може бути будь-хто, але він має бути обраним.

Петро (14 років) вважає, що молодші діти недостатньо дорослі для прийняття рішень:

- Я думаю, що підліткам треба дозволити голосувати та створювати правила за маленьких дітей.

②

Попросіть групу висловитися на користь однієї з позицій. Чому вони вважають, що саме ця людина повинна керувати іншими? Які переваги та недоліки має кожна позиція?

③

Підведіть підсумки. Чому вчить така гра? Які аналогії можна провести між цією казковою ситуацією і нашим реальним життям?

Основними рисами, притаманними народовладдю саме у цьому конкретному розумінні, слід вважати:

- а) рівне виконання усіма громадянами та громадянками тих громадянських обов'язків, які пов'язані для них з самим фактом громадянства і які дійсно необхідні, виходячи з потреб життя у суспільстві і державі;
- б) рівність громадян і громадян перед законом;
- в) діючі у державі закони не упереджені на користь або проти будь-яких громадян, громадян чи суспільних груп, класів;
- г) у державі діє справедливий суд;
- д) рівний розподіл між усіма громадянками і громадянами благ, які пов'язані з їх життям у відповідній державі.

Кард Поппер

Найбільша людська свобода, коли свобода кожного і кожної поєднується із свободою інших.

Вправа 2.

Малюємо дерево демократії: Що означає для вас демократія?

1. Намалюйте дерево демократії зі словом “демократія” на його стовбурі.
2. Які плоди чи переваги демократії?
3. Напишіть шість ознак демократії (зобразіть у вигляді плодів на гілках дерева).

А. Визначення демократії

Що таке демократія? Демократія походить від грецьких слів “демос”, що означає “народ”, та “кратос”, що означає “влада”. Існує багато визначень демократії, наприклад:

- вільно обраний народом уряд, що керує за його згодою;
- система управління, в якій верховна влада залишається за народом.

Найбільш поширеним означенням демократії є народне управління. В цьому розділі ви дізнаєтесь про різні види демократії та фундаментальні принципи, на яких демократія базується.

В. Демократія та влада.

В основному, влада означає можливість примусити інших змінити їхню поведінку та робити те, що хочуть люди, які знаходяться при владі. Демократія є організованою системою влади. Слово “влада”, в цьому випадку означає, що уряд має можливість контролювати та впливати на людську поведінку та діяльність.

В демократії уряд отримує свою владу через мандат, який проголошують громадяни. Цей демократичний мандат дає урядові владу управляти процесами прийняття та виконання закону. Цей уряд приймає закони, які звичайно означені в конституції. Шляхом контролю над військовими силами, поліцією та судами, уряд впроваджує в життя ці закони. Наприклад, судді мають владу засуджувати злочинця до позбавлення волі. Ця влада походить від визнання громадянами, що це є одна з відповідальностей суддів.

В демократичній державі громадяни визнають владу уряду. Ця законна влада визнається до тих пір, доки громадяни погоджуються з нею та поважають її, вважають закони справедливими та добродійними. Влада не є законною, коли вона не визнається більшістю тих, ким керують. Незаконна влада звичайно не має підтримки населення, і її закони та дії часто не задовольняють громадян, що проявляється у вигляді бунтів, протестів та інших форм громадської непокорності. Законність є фундаментом влади. Без законності уряд може втратити підтримку своїх громадян.

Вправа 3. Хто має владу?

Новий вибраний демократичний уряд був скинутий армією на чолі з прихильниками попереднього уряду, який програв вибори. Незабаром після взяття влади в свої руки військові керівники підвищили податки на 20 % та подвоїли ціни на пальне. Громадяни не визнають нових підвищень та страйкують. Вони грабують, підпалюють станції заправки пального та винищують урядову власність.

1. Хто має владу? Уряд чи народ?
2. Влада є законна чи незаконна?

С.Види демократії.

Існує два основні види демократії:

1) пряма та 2) непряма чи представницька демократія. Для того, щоб зрозуміти різницю між цими двома видами, розглянемо приклади.

У твоїй країні пряма чи представницька демократія?

1. Пряма демократія.

В Афінах був один із перших устроїв прямої демократії. Пряма демократія означає персональне управління народом. Керування виконувалося Радою з 500 громадян. Всі важливі питання, навіть вирішені Радою, були поставлені на голосування всіх громадян. Один із шести громадян кожен рік отримував державну посаду. Вона звичайно надавалася тільки на один рік і це робилося для того, щоб всі громадяни мали змогу побувати на державній посаді хоча б один раз. Ідея чергування посадових осіб використовувалася для того, щоб жодна людина не мала забагато влади.

Пряма демократія в Греції вважалася ідеальною формою демократії, тому що вона вимагала високого рівня участі кожного громадянина. Але ця система була далеко не зразковою. Жінки, раби та іноземці не допускалися до голосування, бо не вважалися громадянами. На додаток, це все займало дуже багато часу, тому що майже все повинно було пройти голосування.

Сьогодні в країні неможливо керувати в умовах прямої демократії на національному рівні. Більшість країн має мільйони громадян. Уявіть, як би це виглядало, якщо кожний громадянин брав пряму участь у прийнятті всіх урядових рішень. Як ви проінформуйте кожного про питання, що постають кожен день? Як ви будете збирати їх голоси?

В деяких країнах досі є риси прямої демократії. Іноді всі люди країни голосують по деяких особливих питаннях. Наприклад, вони можуть голосувати за чи проти запропонованої нової конституції. Цей вид голосування є близьким до прямої демократії. Місцеві уряди, невеликі суспільства, племена чи клани також можуть дозволяти голосувати кожному по конкретних проблемах. Це є пряма демократія на місцевому рівні.

2. Представницька демократія. В непрямій чи представницькій демократії народ вибирає представників. Їх роботою є повсякденне керування країною та вирішення важливих питань, таких як розробка та приведення у дію законів. Представляти може одна особа чи невелика група людей. Коли представники приймають рішення, вони виражають волю народу. В демократії ці представники відповідають перед народом під час регулярних виборів. На цих виборах люди можуть виявити свою довіру чи недовіру представникам шляхом голосування за чи проти.

В деяких представницьких демократіях є королі чи королеви, які наслідують свій титул. Це конституційна монархія. Королі та королеви звичайно є номінальними головами, тобто вони є символом країни, але мають дуже обмежену владу. Король чи королева в конституційній монархії можуть радити урядові, але його чи її дії контролюються урядом. Велика Британія, Японія та Лесото є прикладами конституційної монархії.

Вправа 4. Допомога у виборі найкращого виду демократії.

Маленька країна Бутіка має 3 млн. мешканців. В неї 300 великих та маленьких міст та сіл з населенням від 500 тисяч до 200. Мешканці Бутіки хочуть встановити демократію, але вони не можуть вирішити, яку форму обрати – пряму чи представницьку. Вони найняли вас, щоб порадитися.

1. Перерахуйте переваги та недоліки прямої демократії для Бутіки.
2. Перерахуйте переваги та недоліки представницької демократії.
3. Дайте рекомендацію народові Бутіки стосовно демократії, що була б для них найкращою. Обґрунтуйте свою рекомендацію.

D.Різниця між демократією та диктатурою.

В диктатурі одна людина чи невелика група людей утримує владу. Слово диктатора – закон. Диктатори чи ті, хто керують не висловлюють волю народу. Нацистська Німеччина на чолі з Гітлером, Уганда на чолі з Іді Аміном та колишній Радянський Союз є прикладами диктатури.

Всі диктатури авторитарні, тобто вони є управліннями, в яких ті, хто при владі, утримують абсолютну та безсумнівну владу над людьми. Цей уряд не дозволяє обговорювати свої рішення. Права та свободи слова, преси та об'єднання часто знищені.

Новітні диктатури часто є тоталітарними. Це означає, що уряд намагається отримати владу над всіма аспектами людських справ, не тільки керує справами. Вони можуть наказувати людям де жити, де працювати та скільки дітей мати. Ці уряди часто порушують людські права.

Авторитарні чи тоталітарні уряди можуть контролюватися військовими чи невеликою групою цивільних (приклад – Комуністична парія колишнього Радянського Союзу). Це також можуть бути монархії, де король, королева чи члени королівської сім'ї наслідують та користуються необмеженою владою.

Іноді диктатура виглядає як демократія та як контрольована народом. Люди голосують на виборах, але голосування чітко контролюється та кандидати виставляються тільки з однієї політичної партії – партії диктатора. Вибраний законний орган може навіть існувати, але він звичайно підтримує політичну диктатуру.

Багато диктаторів не є вибраними, але досягають влади силою. Деякі самі є військовими лідерами, інші використовують військових для досягнення контролю над урядом.

Вправа 5. Який це вид управління?

Диктатура

Пряма демократія

Представницька демократія

Прочитайте подані ситуації та вирішіть, де управління є диктатурою, прямою чи представницькою демократією. Обґрунтуйте свої відповіді.

1. Народ вибирає когось в парламент країни, що розробляє закони. Вибирають одну людину на кожні 100 тисяч осіб. Президент вибирається. Судді назначаються президентом.
2. Відбулась революція та головою держави (президентом) стає військовий генерал. Президент встановлює закони та назначає суддів та інших державних службовців. Президентські вибори відбуваються кожні 5 років, але не має жодного претендента, крім діючого президента.
3. Є король і королева, які не встановлюють законів. Вони виконують офіційні церемоніальні обов'язки в країні. Закони створюються вибраним парламентом, який обирає прем'єр-міністра. Вибори проводяться регулярно.
4. Керівник, який не є вибраним народом і який успадкував свій титул від свого батька, створює закони та проводить їх у життя. Він має власні поліцейські сили, які контролюють виконання цих законів. Він радиться з радою, але не зобов'язаний брати до уваги ці поради. Його син стане керівником, коли він помре.

5. Група лідерів створює закони в країні. Вони контролюють військо та поліцію. Вони наказують пресі, що вони можуть чи не можуть друкувати. Виборів не має. Є тільки одна політична партія, партія цих лідерів.
6. Законодавча влада фіксує запропоновані людьми закони на відкритому для всіх громадян щомісячному мітингу. Після цього громадяни голосують щодо їх прийняття. Є президент, який контролює поліцію та армію, кожен член кабінету та суддя обирається народом.
7. Президент та парламент мають значні непорозуміння щодо майбутнього управління державою. Парламент не вибирається народом, а президент вибирається. Президент розпускає парламент та призначає нові вибори.

Е. Види представницької демократії.

Є три види представницької демократії – парламентська демократія, президентська демократія та їх поєднання. Ці види демократій визначаються в залежності від взаємозв'язку законодавчої (що створює закони) та виконавчої (що проводить у життя закони) владами в країні.

1. Парламентська демократія. В парламентській демократії виборці вибирають представників в Законодавчий орган, що називається Парламентом чи Конгресом. Члени Парламенту потім вибирають людину, що очолить Виконавчий орган уряду. Ця людина звичайно зветься Прем'єр-міністром. Прем'єр-міністр часто є лідером партії, якої є більшість в Парламенті. Коли Прем'єр-міністр обраний, він чи вона вибирає Міністрів для Кабінету із Законодавчого органу. Тобто, Виконавча влада є частиною Законодавчої влади в уряді. Прем'єр-міністр та члени Кабінету залишаються на посаді, поки вони мають підтримку більшості в Законодавчому органі. Якщо Прем'єр-міністр втрачає підтримку та отримує “вотум недовіри” від більшості Парламенту, він чи вона повинен піти з посади, та Парламент вибирає нового Прем'єра та Кабінет.

2. Президентська демократія. В президентській демократії законодавча та виконавча влади уряду незалежні одна від одної. Виборці обирають представників в законодавчий орган. Також вони вибирають голову виконавчого органу, Президента. Президент залишається на посаді фіксований проміжок часу. Президент не є суб'єктом прямого контролю з боку Законодавчої влади. Законодавча влада може перевіряти Президента і навпаки – Президент може перевіряти Законодавчу владу. Це називається системою контролю та рівноваги. В президентській демократії можливо мати Президента від однієї політичної партії та більшість в Законодавчому органі від іншої.

В твоїй країні парламентська чи президентська демократія?

3. Комбінована парламентська та президентська демократія. Парламентська та президентська демократії мають свої переваги та недоліки. В парламентському уряді звичайно не потрібно багато часу для прийняття законів тому, що існує менше непорозумінь між законодавчою та виконавчою владами уряду. Прихильники президентської демократії кажуть, що суперечності між цими владами повинні існувати, бо вони контролюють та врівноважують одна одну. Так як в парламентській демократії немає окремих підрозділів влади і тому контроль та рівновага набагато слабші. Більшість урядів в світі сьогодні є парламентськими за структурою.

Деякі держави мають комбіновану парламентську та президентську демократію. Наприклад, у Франції є Президент, вибраний народом та Прем'єр-міністр, вибраний Парламентом.

Вправа 6. Парламентська проти президентської демократії.

1. Дайте характеристику парламентській демократії.
2. Дайте характеристику президентській демократії.

3. Зіграйте по ролях розмову між вибраним Президентом в президентській демократії та лідером Конгресу, які є з різних політичних партій. Президент хоче оголосити війну проти сусідньої держави. Лідер Конгресу проти.
4. Зіграйте по ролях розмову між Прем'єр-міністром в парламентській демократії та лідером опозиції в Парламенті. Прем'єр-міністр хоче оголосити війну проти сусідньої держави. Лідер опозиції проти.
5. Які спільні та відмінні моменти цих розмов?
6. Яку систему ви б вибрали для вашої країни?

F. Фундаментальні принципи демократії.

Люди в демократичних країнах в усьому світі користуються багатьма однаковими основними принципами, що можуть називатися “вказівниками демократії.”

Вказівники демократії.

Люди у всьому світі розробили базисні принципи, що мають існувати в державі з демократичним урядом. Ці принципи, як правило, стають частиною конституції чи більш о правах в демократичному суспільстві. В світі дуже багато демократичних держав, але люди намагаються притримуватися багатьох основних однакових принципів та вимагають відповідних дій від свого уряду. Наступні приклади є принципами, що називаються “вказівниками демократії” та будуть використовуватися упродовж цієї книги:

a) Громадська ініціатива

Одним з основних найважливіших вказівників демократії є громадська ініціатива в управлінні державою. Участь є ключовою роллю громадян в демократії. Це не тільки їх право, але й обов'язок. Громадська ініціатива може мати багато форм, наприклад: балотування на виборах, голосування, обговорювання проблем, відвідування суспільних чи громадських мітингів, можливість бути членом приватної волонтерської організації, сплата податків та навіть мирні протести. Громадська ініціатива будує кращу демократію.

b) Рівність

Демократичні суспільства надають особливого значення принципу, що всі люди рівні. Рівність означає, що всі особи оцінюються як рівні, мають рівні можливості та не можуть бути дискриміновані за расовою ознакою, релігійною чи етнічною належністю, гендерною чи сексуальною орієнтацією. В демократичних державах особи та їх групи зберігають своє право мати різні культури, індивідуальності, мови та вірування.

c) Політична толерантність

Демократичні суспільства є політично толерантними. Це означає, що коли більшість людей керує в демократичній державі, права меншості повинні бути захищені. Люди, що не є у влади, повинні мати можливість об'єднуватися та висловлювати свою думку. Меншість іноді називають “опозицією”, бо вони мають ідеї, які відрізняються від ідей більшості. Окремі громадяни та групи повинні поважати демократичне право інших мати та виражати свої особисті думки та вірування та не посягати на це право, тобто люди повинні вчитися бути толерантними одне до одного.

Демократичне суспільство часто складається з людей різних культур, расових, релігійних та етнічних груп, які мають відмінні від більшості населення погляди. Демократичне суспільство дуже різноманітне. Якщо більшість буде заперечувати та знищувати права опозиції, тоді вона знищить демократію.

Одна з цілей демократії – зробити процес вирішення якнайкраще можливим і простим. Тому заради досягнення цієї мети необхідно поважати всіх людей та їх погляди на життя. Рішення найбільш реально можуть бути прийняті, навіть тими, хто проти, якщо всі громадяни були допущені до обговорення.

d) Відповідальність

В демократії вибрані та назначені представники повинні бути відповідальними перед народом. Вони відповідальні за свої дії. Вони повинні приймати свої рішення та виконувати свої обов'язки у відповідності з волею та бажаннями народу, не зі своїми.

е) Прозорість

Для уряду бути відповідальним перед народом означає дати тому можливість бути повністю обізнаним про те, що відбувається в країні. Це називається прозорість уряду. Прозорий уряд проводить публічні мітинги та дозволяє громадянам бути на них присутніми. В демократичній державі преса та громадяни мають змогу діставати інформацію про рішення, які були прийняті, ким і чому.

ф) Регулярні, вільні та чесні вибори

Один з шляхів вираження волі громадян країни є вибори їх представників в уряді. Демократія наполягає, щоб ці представники були висунутими та обраними вільним і чесним шляхом. Залякування, підкуп та погрози по відношенню до громадян до чи протягом виборів протирічать принципам демократії.

В демократичній державі вибори проводяться регулярно протягом багатьох років. Участь у виборах не повинна залежати від добробуту громадян.

Для досягнення вільних та чесних виборів більшість повнолітніх громадян повинні мати право займати урядові посади. Не повинно бути ніяких причин, за якими людям було би важко голосувати.

г) Економічна незалежність

В демократичній державі люди повинні мати деяку форму економічної незалежності. Це означає, що уряд дозволяє мати приватну власність та підтримує приватний бізнес, і що людям дозволяється вибирати собі роботу та вступати до профспілок. Роль уряду в економіці є відкритою для обговорювання, але її основними моментами є існування вільних ринків та не допущення тотального контролю над економікою.

h) Контроль над зловживаннями владою

Демократичні суспільства намагаються попередити будь-які зловживання владою вибраними представниками чи групою людей. Одним з найбільш поширених зловживань є корупція. Корупція відбувається тоді, коли урядові чиновники використовують громадські фонди заради свого власного достатку чи використовують владу незаконним шляхом.

В різних країнах використовують багато методів для захисту громадян від цих зловживань. Нещодавно уряд створив структури для обмеження повноважень деяких органів влади; для створення незалежних судів та агенцій для боротьби з будь-якими незаконними діями вибраних представників чи органів влади для забезпечення громадян участі у виборах, а також та для перевірки поліції щодо зловживань владою.

і) Біль про права

Багато демократичних країн мають біль про права для захисту людей від зловживань владою. Біль про права є переліком прав та свобод, що гарантуються всім людям в країні. Коли біль про права стає частиною конституції, суди мають право проводити ці права у життя. Біль про права обмежує владу уряду, а також гарантує дотримання прав особистості та об'єднань громадян.

j) Згода з результатами виборів

В демократичних виборах є такі, що програли чи виграли. Часто ті, що програли, маючи впевненість, що їх кандидат чи партія найкращі, відмовляються згоджуватись з результатами виборів. Причиною таких дій може бути неефективність уряду та нездатність його приймати рішення. Це може навіть привести до насильства, що також є проти демократії.

к) Людські права

Всі види демократії спрямовані на захист прав громадян. Людські права означають ті цінності, що виховують повагу до людського життя та людської гідності. Демократія надає особливого значення цінності кожного людського буття. Приклади людських прав включають право на вільне самовираження, об'єднання, збори, право на рівність та право на освіту.

l) Багатопартійна система

Для того, щоб мати багатопартійну систему, більше ніж одна політична партія повинна брати участь у виборах та грати роль в уряді. Багатопартійна система дозволяє існувати опозиції до

тої партії, що виграла вибори. Це дозволяє створювати уряд з різними поглядами на проблеми. На додаток, багатопартійна система створює для виборців вибір кандидатів, партій та політик для голосування. Історично склалося, що коли в державі існує тільки одна партія, результатом є диктатура.

m) Верховенство закону

В демократичній державі ніхто не є понад законом, навіть король та вибраний Президент. Це називається верховенство закону. Це означає, що кожен повинен підкорятися закону та притягатися до відповідальності у разі його порушення. Демократія також наполягає на тому, щоб закон був однаковим для всіх, чесно та послідовно виконувався.

Це іноді називається “належним законним процесом”.

Демократія існує в країні лише тому, що люди вірять в неї та слідуєть її принципам. Демократичні принципи є ідеями, у які більшість людей вірить як в створюючи основу демократії. Ми назвемо їх “вказівниками” демократії, тому що коли ми їх бачимо, вони вказують на те, що країна знаходиться по дорозі до демократії.

Вправа 7. На шляху до демократії.

Уявіть, що ви подорожуєте до країни, де існує ідеальна демократія. На шляху є багато хибних поворотів та небезпек, що створюють певні труднощі у досягненні ідеальної демократії. Але існують вказівники впродовж шляху, що веде у правильному напрямку. Ці вказівники називають основні принципи, якими люди керуються в демократії. Ви повинні знайти цю ідеальну демократичну державу.

Поділіться на групи:

1. На карті “Дорога до демократії” дайте назву своїй “ідеальній демократії” у виділеному місці.
2. На окремому аркуші напишіть всі основні принципи демократії. Тепер позначте всі вказівники впродовж дороги, що інформують про основні принципи демократії. Ці вказівники мають називати основні моменти, що повинні існувати в державі з ідеальною демократією.
3. Напишіть фактори, що заважають вам дістатися ідеальної демократії. Тепер позначте всі знаки про невірні повороти, перешкоди та небезпеки впродовж дороги. Ці знаки позначають труднощі на шляху до демократії.
4. Наприкінці дороги є ваша ідеальна демократія. Напишіть на відведеному місці на карті всі блага, які отримують люди від ідеальної демократії.
5. Порівняйте карту вашої групи з картами інших груп. Чи є схожі вказівники? Назвіть їх.

Вправа 8. Чи знаходиться Демократія на шляху до демократичної держави.

Подивіться на подані ситуації та вирішіть, чи є кожна з них ознакою того, що Демократія знаходиться на дорозі до демократичної держави. Обґрунтуйте свої відповіді.

Позначте один чи декілька вказівників із зазначених нижче, що відносяться до кожної ситуації.

1. Законодавча влада прийняла закон, що вимагає відвідання школи усіма громадянами від 4 до 16 років. Урядові школи забезпечені всім необхідним.
2. Члени однієї з місцевих церков провели політичний форум, на який були допущені представники тільки однієї політичної партії.
3. В Парламенті в кімнаті асамблеї є галерея, з якої відвідувачі можуть наглядати за засіданнями.
4. Конституція стверджує, що президентські вибори повинні проводитися кожні 5 років.
5. Вчителям шкіл Демократії не подобаються їх умови праці і вони вирішили страйкувати.
6. Поліція зупинила та застрелила відомого злочинця. Він не противився арешту, але вбив інших людей.
7. В Конституції сказано, що тільки люди, яким виповнилося 18 років та які проживають на території країни більше року, можуть голосувати.

8. Закон вимагає від всіх працюючих громадян вступати до профспілок.
9. Конституція зобов'язує всіх працюючих дорослих сплачувати невелику суму грошей, коли вони голосують, з ціллю отримання фінансової допомоги для проведення виборів.
10. Жодний з осуджених в'язнів не може бути кандидатом на виборах.
11. Політична партія, що програла на виборах, вимагає негайного проведення повторних виборів.
12. Президент зобов'язаний кожен рік подавати звіт народові, в якому він чи вона звітуються, що зроблено за рік та плани на майбутнє.
13. Уряд встановлює, що існують "ярмаркові ціни" на всю продукцію, що продається в державі.

Н. Очікування від демократії.

Демократичний уряд для різних людей означає різне. Майже всі мають різні очікування від демократичного уряду. Що ви очікуєте від демократії для своєї країни? Що ви очікуєте від демократії для себе? Що є такого, чого демократія не може зробити для вашої країни? Чого демократія не може зробити для вас?

Вправа 9. Розмова про демократію.

Уявіть собі, що ви тільки-но приїхали до новоствореної демократичної країни. Ви бажаєте допомогти збудувати найкращу демократію, яка взагалі існує. Ви почули розташовану нижче розмову поміж громадянами, що живуть в країні:

- Демократія означає, що уряд забезпечить водою та житлом всіх!
 - Я це бачу не так! Демократія забезпечить кожного можливістю мати їжу, воду та житло. І буде залежати від кожного особисто, чи матиме він все це.
 - Я вважаю, що демократія зробить багатьох лінивими. Якщо уряд забезпечить всіх усім необхідним, хто захоче працювати? Люди звичайно працюють заради їжі, води, одягу та даху над головою.
 - В демократичній державі ті, хто має власність, будуть повинні підтримувати тих, хто не має. Демократія – це один із шляхів перерозподілу громадського добробуту.
 - Демократія не може вирішити всі проблеми країни за один день. Це займе деякий час, але свобода, надана людям, врешті-решт принесе свої плоди.
 - Демократія повинна забезпечити краще життя людям, в іншому випадку ми приведемо назад диктаторів для того, щоб вони навели порядок в країні!
1. Зіграйте по ролях цю розмову.
 2. Які шість поглядів на демократію виражені громадянами? Який з поглядів найближчий до вашого погляду на демократію?
 3. Що може запропонувати демократія громадянам?
 4. Чим ризикує або які втрати може понести за собою демократія?
 5. Зважте всі переваги та недоліки демократії. Чи є демократія потрібною справою?

I. Ви та демократія.

Кожна країна має свою власну культуру, мову, історію, мистецтво. В межах цієї культури існують вірування, ідеї та позиції щодо управління та влади, які формуються вдома, в суспільстві та в школі. Деякі люди вважають, що демократія є не тільки системою управління, але й шляхом мислення та дії. Це є культура. Кажуть, що демократія – це стиль життя.

Вправа 10. Чи демократично ви думаєте?

Прочитайте подані ствердження та позначте ті, які на ваш погляд є прикладами демократичного стилю життя.

1. Мені не подобається Іван, тому я не впускаю його в свій дім.

2. Оксана не бажає працювати. Я думаю, що всі повинні заробляти на життя, але вважаю, Оксана має право не працювати, якщо вона цього не хоче.
3. Олег – юрист, а Ганна – домогосподарка, але вони рівні у своїх правах.
4. Микола має гроші, він має право придбати собі будинок в будь-якому районі міста.
5. Кожному та кожній треба дати однакову кількість власності для того, щоб мати змогу робити з нею все, що завгодно.
6. Мій чоловік чи моя дружина може сповідувати іншу релігію, ніж я.
7. Вчителі в школах повинні серйозніше займатися з учнями чоловічої статі, тому що вони в майбутньому повинні стати утримувачами сім'ї.
8. Моя жінка чи мій чоловік повинні робити так, як я кажу, бо я краще знаю.
9. Я вважаю, що моя сестра не повинна гуляти з хлопцем не з нашого району. Хтось побачить і можуть виникнути неприємності.
10. Не зважаючи ні на що, Мирон ніколи не використовує насильства.